

הדרך היומית

ולפעמים לפחות מכך, א"כ למדנו שלכל פעולה וחלק מההולכה יש לה חשיבות בפני עצמה ושייך בה פיגול, ולא מוגדר כפיגול בחצי מתיר. (אמנם צריך לעיין טובא בלשון התוס' להלן, ל' א ד"ה סימן, שכתבו "פסיעות" ומשמע מדבריהם שלמדו שיש חצי מתיר בפסיעות של ההולכה.)

האם "שחיטה" היא עבודה?

אמר רבה שחיטה אינה עבודה. שואלת הגמ' והרי רבי זירא אמר בשם רב שפרה אדומה שנשחטה בזר פסולה, וביאר רב שהטעם משם שנאמר לגבי פרה אדומה "אלעזר" ו"חוקה" כלומר לעכב בכהונה. א"כ "שחיטה" היא עבודה ורק בשאר הקרבנות יש היתר זרים, מבאר הגמ' ששונה הדין בפרה משום שהיא מוגדרת כקדשי בדק הבית, ולכן יש בה עבודה. תמהה הגמ' והרי כ"ש אם בדק הבית כ"ש קדשי מזבח. ביאר רב שישא בריה דרב אידי, שחיטה אינה עבודה ומה שצריך כהן בשחיטת פרה אדומה, הרי זה כמראה נגעים, שאין זה עבודה אבל צריך כהן.

גמ' ביומא מב, א מובאר שיטת רב ששחיטת פרה אדומה פסולה בזר, מאידך שחיטת פר של יום הכיפורים כשר בזר שאלה הגמ' מאי שנא. בשחיטת פרה נאמר "אלעזר" ו"חוקה" לעכב. ואילו שחיטת קודשים לאו עבודה. מדוע שחיטה לא מוגדרת כעבודה.

תוס' (שם ד"ה שחיטה) הביאו את דעת רש"י ששחיטה לא מוגדרת כעבודה היות וקו"ל ששחיטה כשרה בזר, ובתוס' לפנינו (ד"ה הג'ה) הביאו כעין הדברים ששחיטה כשרה בפסולים. והקשו תוס' שם על דברי רש"י מהסוגיא לפנינו ששחיטה זאת עבודה שא"א לבטלה ומצאנו שכשירה בזר. תירצה הגמ' ששחיטה לאו עבודה. ולפי דברי רש"י שהסיבה ששחיטה לאו עבודה היות וכשרה בזר מה תירצה הגמ' הרי זאת הייתה הקושיה שצריכה ליפסל שחיטה בזר מחמת שא"א לבטלה.

דעת הר"י מאורלייני"ש ששחיטה לא מוגדרת כעבודה מחמת שהיא שייכת בקודשים כבחולין. ודעת רבינו שמשון שאינה מוגדרת לעבודה שהרי אין חייב השוחט להיות בעזרה בזמן השחיטה שדווקא לגבי קבלה נאמר שיעמוד לפני ד'.

בביאור דברי הר"י מאורלייני"ש ביארו הבית הלוי (ח"ב סי' כג) ובחזון יחזקאל (חוספתא זבחים פ"ג) שלא בא הרי"מ לומד ששחיטת קודשים היא מתיר באכילה כבחולין. (כדברי הרא"ש לכתובות פ"א סי' יב' שנקט ששחיטה היא מתיר באכילה והפקעת האיסור. והמעניין שהרא"ש שם נקט שהברכה שניתקנה על שחיטת חולין מחמת שלא פלוג מקודשים שחייבים לשחוט. ועיי"ש. ועל דבריו בדבר שמואל פסחים ז'. ואכמ"ל.) ושחיטת קודשים פשוט שהיא חלק מחלקי הקרבן ומצות הקרבת קרבן נאמרה אף בשחיטה, אלא עניינה של שחיטה שהיא מצווה והראיה שיש אף שחיטה בחולין. (ועיי' באיזהו מקומן זבחים יד, ב שהאריך בדבר מדברי הראב"ד בתמיד פ"ד. רשב"א מנחות ה'. ועוד.)

ע"ז דברי הר"י מאורלייני"ש, אומר האדר"ת ב"חשובנות של מצוה" (מצוה מ') למדנו מדברי התוס' שכאשר שחיטה נוהגת בחול כבקודש אין היא מוגדרת ל"עבודה". א"כ אף לאידך גיסא כאשר שחיטה אינה נוהגת בחול כבקודש "שחיטה", עבודה. ומבואר בגמ' בחולין (זו, א) דעת רבי עקיבא שרק משנכנסו לארץ נאסרה עליהם הנחירה והוצרכו לשחוט אולם במדבר הותר לבני"י נחירה. ובקודשים בודאי הוצרכו לשחוט את הקרבנות שהוקרבו במשכן. לפי"ז "שחיטה" שבמשכן הייתה מוגדרת לעבודה. שהרי כל דברי התוס' ברור מללו שכאשר שוה השחיטה בחולין ובקודש אין שחיטה מוגדרת לעבודה אולם כאשר השחיטה בקודש היא מיוחדת דווקא לקודש שהרי בחולין הותר נחירה מעשה השחיטה מוגדר כ"עבודה".

נפק"מ, האם מותר להשתמש בסכנים של מתכת, שהרי בבית המקדש נאסר לעבוד בכלי מתכת. ומעתה אם שחיטה היא "עבודה" הרי שיש איסור לעשות סכין ממתכת. אולם אם שחיטה היא לא עבודה אין איסור לעשות בשל מתכת. א"כ בבית עולמים אין לאסור סכין מתכת, כיון שמאז שנכנסו לארץ שחיטה בקודשים ובחולין שווה, והיא לא מוגדרת כעבודה. אולם במשכן שהייתה שחיטה רק בקודשים, ושחיטה הוגדרה כעבודה, יש לאסור סכנים ממתכת. ובהכי מדויק נפלא לשונו הטהור של הרמב"ן על התורה (פרשת יתרו פרק כ' פסוק כא) "וכן בבית עולמים לא נעשה בו כלי ברזל מלבד הסכנים כי השחיטה אינה עבודה". והרמב"ן לא התייחס לסכנים שהיו במשכן. ובדווקא כתב רק על בית עולמים כיון שבמשכן השחיטה הייתה לעבודה וא"כ נאסר לעבוד במתכת. ורק בבית עולמים ששחיטה לא מוגדרת כעבודה באשר שווה שחיטה בחולין כבקודשים מותר מתכת.

הגרי"י פערלא ח"ג מילואים סי' ח' עמ' רמט, ב כתב גם כן כעין יסוד הנזכר ושם עסק האם הותר לבני"י במדבר נחירת נוכרי. ונקט שאף הנחירה שהותרה לבני"י במדבר היא רק במקום הסימנים ונוכרי שנחר ממועט מפרשת שחיטה ממילא אף מנחירה בסימנים ועיי"ש.

ריו"ח, שהרי קשה להעמיד בציור כה רחוק, ועוד בעיקר הדין של נשפר הדם יכל התנא לחלק בנשפר לפנים או לחוץ.

הולכה שלא ברנל מחלוקת רבנן ור"ש במשנה, אם הולכה הוי עבודה שאפשר לבטלה הרי שכשרה אף ברנל, ואם היא עבודה כשאר העבודות הרי שאינה כשרה אלא ברנל. **מבאר הגמ'**, שבהולכה ארוכה לכו"ע יש מחשבה הפוסלת באותו זמן. **ונחלקו** בהולכה קצרה. כלומר שלר"ש אין כאן עבודה ואין מחשבת פסול אפילו שזו הולכה קצרה. **שחקו חכמי ארץ ישראל**, הרי קו"ל שיש מחשבה הפוסלת בחטאת העוף, **א"כ לר"ש** מתי תתקיים המחשבה הפוסלת, אם הכהן חשב קודם שיצא הדם, אין זה מחשבה הפוסלת, **ואם** לאחר שיצא הדם הרי כבר נעשית מצוותו. **מבאר הגמ'**, בין פרישת הדם עד שנגוע במזבח. והראיה שלא נגמרה העבודה עד שהגיע הדם למזבח, **ממה ששאל רבי ירמיה את רבי זירא** בדינו של זורק שנקטעה ידו קודם שהגיע הדם למזבח, אמר לו פסולה משום שנאמר "וזהה" ו"ונתן", ההזאה נמשכת עד שיהיה הדם על המזבח. **א"כ** לא ברור מדוע שחקו בני ארץ ישראל, **אלא אמרו רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע** שתמיתה בני ארץ ישראל מדוע אמרו שלא נחלקו בהולכה ארוכה, והרי פשוט המחשבה שחולקים אף בארוכה. **מבאר הגמ'**, בהולכה קצרה לכו"ע אין מחשבת פסול, ובארוכה נחלקו.

הולך זר את הדם, האם מועיל שיחזיר כהן ויעשו שוב הולכה, **נחלקו** בני רבי חייא ורבי ינאי, **למ"ד** כשר שאפשר לתקן הולכה. **ומ"ד** פוסל, השלא שייך לתקן הולכה.

הולך כהן והחזירו, והוליקו זר, **אמר רב שמי בר אשי**, המכשיר באופן שהולך זר ותיקן כהן, **כאן** יפסול שהרי האחרון עשה הולכה פסולה. והפוסל לעיל **כאן** יכשיר, ההולכה הראשונה אינה הנחשבת וכאן הולך כהן. **רבא אמר** אף למ"ד שפסל, בכה"ג שהולך זר לבסוף פסול **שהרי** סוף צריך להוליק את הדם לגבי המזבח והולכה זו נעשית בידו של זר ופסולה. **אמר רבינא לרב אשי שדבר זה יהיה תלוי במחלוקת רבנן ור"א במשנה**, לדעת ר"א אם הלך הולכה שאינו צריך אין בזה פסול. **ואמר רבא**, לכו"ע שאם קיבל את הדם רחוק מהמזבח והתקרב למזבח, זה הולך שנצרך ויש בו מחשבת פסול וכו', ואם קיבל קרוב למזבח והתרחק, **לכו"ע** אין זה הולך הצריך, **נחלקו** באופן שקיבל הדם והתקרב לצד מזבח והתרחק, **רבנן** סברו הרי צריך להביא למזבח ובה יש מחשבה פוסלת, ואילו **לר"א** אין זה הולך הנצרך מחמת הקרבן, **אלא** מחמת שהוציא החוצה אז צריך לקרב, ואין בזה פסול. א"כ כאמור **דברי רבא** יהיו תלויים במחלוקת רבנן ור"א.

שאל אביו, בברייתא מובאר שאמר ר"א, **א**, קיבל את הדם רחוק, הולך הנצרך להתקרב. **ב**, קיבל קרוב והלך החוצה אין זה הולך הנצרך, **מזוקזק** שאם יחזרו זה הולך הולך הנצרך. **חזר** **בו רבא** ונקט אם מובאר כך בדברי ר"א שייפסול בכה"ג, הרי הדבר מבורר.

הדרן עלך פרק כל הזבחים.

עיונים על הדרן

מדוע אין חסרון של פיגול בחצי מתיר ב"הולכה" של טבילת אצבע?

אמר רב יהודה בנו של רבי חייא, שאם חשב מחשבת פיגול בטבילת אצבע של חטאת הפנימיות, מפגל (בחטאות פנימיות אין קבלת דם בכלי אלא טובל הכהן את אצבעו בדם ומזה כנגד הפרוכת הפנימית ובנוסף מזה על ד' קרנות של מזבח הפנימי). וביארו, שהגדרת הפסולים נלמדת ברביעי הדרשות בפסוקים, א"כ שייך פיגול בטבילת האצבע בחטאות הפנימיות, למרות שהמקור של פיגול נזכר בקרבן שלמים ובו אין טבילת אצבע א"כ היה מקום לומר שאין פיגול בטבילת אצבע, וכך סברו החולקים. והאריכו בגמ' לבאר את הנידון.

בליקוטי הלכות לחפץ חיים בזבח תודה, שאל נהי שנסבור שיש פיגול בטבילת אצבע, אבל מדוע לא מוגדר כפיגול בחצי מתיר, כלומר, בעשיית החטאות הפנימיות קודם מוליקים את הדם לתוך ההיכל ושם טובל את האצבע ומזה על המזבח, א"כ עבודת האצבע ההולכה לא מתחילה בטבילת האצבע אלא קודם, ולפי הכללים "פיגול בחצי מתיר אינו פיגול", היינו כדי שיהיה הקרבן נפסל צריך לעשות את ה"עבודה" בפסול. והדין האמור ב"חצי מתיר" מתייחס למחלוקת ר"מ ורבנן בשחיטה ששחט במחשבת פסול רק סימן אחד, והיות ושחיטה מורכבת מב' סימנים אם עשה פיגול רק בסימן אחד לא פיגול כדון "פיגול" היות ופיגול שייך ב"עבודה", ולא ב"חצי עבודה". ומעתה קשה להחפץ חיים, אם עובדת הולכה של חטאות הפנימיות היא מתחילת הולכת הדם וכולל את טבילת האצבע עד ההזאה על הזבח, א"כ כאשר חשב מחשבת פסול רק בטבילת האצבע הרי זה "פיגול בחצי מתיר" ולא בכל ה"הולכה" ולפי רבנן אינו פיגול.

ביאר הח"ח, היות ויש שם של "הולכה" אף על פסיעה אחת, וכן יש שם של "הולכה" על טבילת האצבע, א"כ אין זה חצי מתיר ומועיל פיגול בכל שלב. ועדיין הדברים צריכים תלמוד.

ביארו האחרונים, כמבואר לעיל עיקר הדין של "חצי מתיר" נלמד בחושב מחשבת פסול בסימן אחד בעת השחיטה, שהרי ה"שחיטה" היא ב' סימנים, ואין שחיטה בלא סימן ב' הסימנים או לכה"פ רוב סימנים, והחושב מחשבת פסול על סימן אחד מתוך ב' הסימנים, הרי זה בחצי מתיר, אבל "הולכה" אין הדבר כן, שהרי אין "חצי" בהולכה, שהרי כל פסיעה ופסיעה יכולה להיות מוגדרת "הולכה" שהרי אם שחט קרוב יותר למזבח תצומצם ה"הולכה" לפחות, ולפיכך הדין שהולכה זה עבודה שאפשר לבטלה, אלא כלפי האמת לפעמים נזקקים להרבה "הולכה"